

Mauno Vaski

ILKKA KOSKIVAARAN MUISTOJEN VASKELASTA

Vaskelassa vuonna 1929 syntynyt ja lapsuutensa viettänyt Ilkka Koskivaara ammentaa muistilokeroistaan kuulemiaan ja kokemiaan tapahtumia sukukylästämmme tarinailtanamme 10.09.2002. Ilkan kesähuvilan lasipaviljongin pöydän äärellä istuvat nauhureineen myös Jaakko Koskivaara ja Mauno Vaski, silloin vielä Koskinen.

PIETARISTA ASEITA SUOJELUSKUNNALLE

"Isä-Ville, Vasili/Wilhelm Jaakonpoika Petrov/Koskivaara, oli Venäjän vallankumouksen aikoihin syksyllä 1917, ennen Suomen itsenäistymistä ja vapaussotaa, Karjalan suojeluskuntapiirin tai armeijakunnan, mikä sen virallinen nimi olikaan, asioilla Pietarissa. Tehtävänään oli ostaa aseita suojeluskuntalaisille. Hän ryhtyi myöhemmin kirjoittamaan noista tapahtumista, mutta minne lienevät muistiinpanot joutuneet ja hävinneet", pohtii Ilkka.

"Isä jäi puuhistaan kiinni. Hänet pidätettiin siellä Pietarissa. Oli kuulusteltu moneen otteeseen ja annettu niiden lopputuloksena kuolemantuomio. Kertoi, että häntä oli utsittu ensin pelotellen. Oli viety kaksi kertaa ammuttavaksikin, mutta tuotu takaisin ja taas alettu urkkia kaikenlaisia tietoja.

Viimeisimmäksi häntä oli säilytetty ratapihalla lukossa pidetyssä härkävaunussa. Kun häntä tultiin jälleen hakemaan, ties monennenko kerran, oli saanut lattialla liikkumatta maaten houkutelluksi hakijat sisälle vaunuun tutkimaan, miksi mies vaikuttaa elottomalta. Toinen vartijoista oli ollut nuori poika, toinen vanhempi mies.

Isä kertoi, että muuta ei tarvittu. Hän oli hypännyt pystyyn, tönäissyt hakijat nurin ulos ovesta, loikannut perästä, mennyt kärppänä vaunun alitse junan toiselle puolelle ja häipynyt Nevan rantamien kätköihin.

Siellä oli ollut niin paljon tuttuja ja näillä piilopaikkoja, että häntä oli mahdoton löytää. Oli piileskellyt viikkoja Nevalla olleissa lotjissa, proomuissa. Lähti sitten jalkaisin kohti kotia.

Kertoi tulleen Lumisuon yli ja joutuneensa välillä upottavimmissa paikoissa puolittain uimasille. Tämä viittaa ajankohtaan ennen pakkasten tuloa.

Aseiden hankinta oli jatkunut ennen kiinnijoutumistaan Pietarissa jo pitkään. Hänellä oli ollut myös apureita. Isällä oli se lisäavu, että oli venäjänkielentaitoinen. Oli oppinut kieltä sekä isältään Opettaja-Jaakolta että vuosikausien aikana Pietarissa kalakauppaa tehdessään. Isä harjoitti nimenomaan kalakauppaa. No, kaikkihan Vaskelan silloiset kauppamiehet ja pietarinkävijät osasivat venettä kohtalaisesti."

RIPAKON VUOSILTA

"Isoäidistäni 'Ripakon Marista' on monia tarinoita. Saattavat olla täysin tosiakin", aprikoi Ilkka. "Erään tarinan mukaan hän oli odottanut viimeisillään ilmeisesti setääni Vikiä, Viktoria. Oli ollut lampaista tappamassa. Tuli kesken kaiken synnytyksen hetki. Mari oli käynyt pyöräyttämässä pojan ja palannut lahtipuuhiinsa. Pienten kotieläinten teurastus kuului emännän askareisiin. Hamaralla päähän ja veri pois. Lapsetkin harrastivat leikeissään lampaantappoa, joskus jopa niin rajusti, että lampaan osan saaneelta oli mennyt pääpuhki.

Miehet olivat kauppamatkoillaan paljon poissa. Naisten oli taidettava kaikki kotiaskareet. Oma äitini hoiti samalla tavoin kaikki talon hommat. Isä liikkui paljon maailmalla. Aika lailla isä rahaa taloon toikin. Livahti mieluummin liikehommiin kuin peltotöihin. Oli henkeen ja vereen kauppamies.

Nämä muistikuvani ovat varhaislapsuudesta, 26 vuoden iästä 1930-luvun alkupuoliskolta vuosilta 1931-1936. Suurperheessämme Ripakossa asui Mamma, isäni vanhapoikasetä, kaikkien Setä-Simona tuntema, Nasto sekä muun oman perheen lisäksi palvelijoita ja renkipoika. Isän veli Simo-setä oli peltomies, joka maatyöt teki, niistä vastasi.

Muistan elävästi tapauksen, kun Simo-setä tuli pelloilta ja kävi pitkäkseen semmoisen puukantisen sängyn päälle. Menin siihen hänen selkäänsä polkemaan. Kävelin selän päällä painellen työn jäykistämää vartta suoraksi ja vetreämmäksi. Isä taisi olla noihin aikoihin Hackmanin metsänostaja, puutavaran ostomies."

Äidillä oli kahdet juhlapyhät

"Äitini Anna-Maria oli Sirkiänsaaresta. Ei koskaan sanonut pahaa sanaa miniänä olostaan Vaskelassa. Hän oli aivan mahdoton työihminen. Teki omin käsin koko Ripakon ympärillä olleen suuren puutarhan. Se oli hänen käsialanäyteensä. Koska äiti oli paljon ulkotöissä, minulla oli pienenä lastenhoitaja.

Luterilainen äitini oli viettänyt aikanaan joulua ja muita kirkkopyhiä kahteen kertaan. Kun tuli luterilaisten ajanlaskun mukainen joulu, hän meni Sirkiänsaareen joulunviettoon. Kun tuli kreikkalaiskatolisten ajanlaskun joulunaika, hän vietti sitä Ripakossa suurperhettä palvellen. Uskontoihin liittyvät erilaisuudet äiti näki pelkästään myönteisinä asioina."

Ortodoksit alkoivat viettää kaikkia kirkkopyhiään samanaikaisesti luterilaisten kanssa vuodesta 1924 alkaen. Silloin alkoivat puheet vanhasta joulusta, vanhasta pääsiäisestä ja muista kirkollisista juhlapäivistä.

"Sitä porukkaa oli talossa melkoisesti. Minä olin ainoa varsinainen lapsi. Kerttu-sisar oli seitsemän vuotta vanhempi ja lisäksi tyttö. Olin aika lailla hemmoteltu, minua passattiin kaikella tavalla. Sellainen käsitys minulle on jäänyt näistä vuosista."

valokuva

Helluntaisiivous Vaskelassa Koskivaaran talossa 1930. Kuva: Tyyni Vahter.

valokuva

Ville ja Anna-Mari Koskivaara lastensa Kertun ja Ilkan kanssa 1930.
Kuva: Tyyni Vahter.

valokuva

Ponteva miehenalku, vuoden ikäinen Ilkka Koskivaara kesällä 1930.
Kuva: Tyyni Vahter.

Taipumus maailmalle

"Minulla oli taipumus pyrkiä maailmalle. Maailmalle piti päästä. Se on ollut minulla veressä vissiin siitä saakka, kun jaloilleni kykenin. Olin aina karkaamassa jonnekin. Setä-Simo oli tässä paras liittolaiseni. Meillä oli iso puutarha. Sitä ympäröi tiheä kuusiaita. Olihan siinä rakoja, joista olisin pääsyt, mutta portillehan minä menin. Ruinasin Setä-Simolta 'lase, lase oma poja'. Setä-Simo vilkaisi varmistaen ympärilleen, ettei kukaan näe ja raotti porttia. Taas pääsi poika maailmalle, kylälle.

Kyllä minä kaikki naapurit varmasti kävin, mutta teilläkään Ikka-Pekossa ei ollut ikäisiäni. Rekkosen

tyttäretkin Helvi ja Hilja olivat selvästi vanhempia. Helvihän kuoli 11-vuotiaana lentävään keuhkotautiin. Muistan vieläkin, kun äitinsä sanoi, että kyllä hän sen arvasikin, kun Helvi heitteli uunin päältä halkoja ja niistä tuli kolme ristiä. Enteen merkit olivat vakavasti otettuja asioita."

Larin Nati

"Yksi suosikkipaikoistani oli Larin Parasken tyttären, Larin Natin mökki. Nati oli siitä erikoinen ihminen, että suhtautui lapseenkin kuin aikuiseen. Ilmeisesti tästä syystä se suosikkipaikkojani olikin. Nati sanoi: 'Käy vieras istumaan. Juoks vieras kahvi?' Ja sitten sitä kauhia sikurilientä piti maistaa. Hänen suhtautumisensa viehätti minua. Olin aina tervetullut."

Konekiväärin mies

"Setäni Simo, siis Simo-setä, oli Vaskelan suojeluskuntapäällikkö. Entisessä koulusalissa Ripakon toisessa kerroksessa, jossa isoisä, Opettaja-Jaakko opetti kiertokoulussaan vaskeleisia, oli vasemmassa päässä Vaskelan suojeluskuntalaisten asevarasto. Oli kai 45 maxim-konekivääriäkin. Osasin purkaa ja koota konekiväärin ilman että kukaan tiesi, saati että olisi opettanut, ennen kuin opin lukemaan. Hiippailin muilta salaa yläkertaan ja itsekseni harjoittelin. Jos asia olisi paljastunut, olisi koittanut pääsiäisen ulkopuolinen virpomahetki.

Isäni omien aseiden joukossa oli italialainen karabiini, ratsuväen kivääri. Hän osallistui aikanaan varmaankin kaikkiin lähialueiden vapaussotiin. Tämä ase oli peräisin Viron vapaussodasta. Oli salakuljettanut sen siltä retkeltä takkinsa alla, perä poikki sahattuna.

Isän henkilääkäri Viipurissa oli myöhemmin Turkuun siirtynyt professori Aleksander Rudolf Klossner. Heidän tuttavuutensa alkoi muistikuvani mukaan Viron vapaussodassa."

MAMMA MARIAN MUISTOLLE

"Isoäitini Maria, 'Mamma Maria' oli tottunut isossa perheessä siihen, että aina oli joku tulossa ja joku aina lähdössä. Oli kotiasioista vastaavana perheenpäänä ylimpänä emäntänä koko naisväestä, tottunut vaistomaisesti seuraamaan kaikkien töitä. Oma äitiänikin joskus, kun olimme toisen evakkotaipaleen jälkeen jo Vehmaalla, hermostutti, kun Mamman silmät näkivät ihan kaiken. Kun äiti oli tekemässä jotakin askareita tai menossa hakemaan jotakin tavaraa, niin Mamma jo ehti sanomaan, että 'se on siellä', vaikka olisi äiti muutenkin hakemansa löytänyt", sanailee Ilkka.

"Muistan, kun olin tansseihin lähdössä ja rupesin valmistautumaan illan rientoihin, kuului 'se siun kampais, se on siellä... nenäliinat on tuolla...' ennen kuin olin ehtinyt tehdä oikeastaan mitään. Hän osasi lukea eleistä ja liikkeistä, mitä kukakin aikoi kohta tehdä.

Mamma oli kuollessaan vanha ihminen. Hautajaisensa kesällä 1949 oli ensimmäinen tilaisuus, jossa sukulaiset, tuttavat ja Vaskelan väki kokoontuivat yhteen paikkaan sodan jälkeen. Paikka oli Simo-sedän koti. Hautajaiset olivat isot.

Ne olivat myös hauskimmat hautajaiset, missä kukaan läsnäolijoista on muistellut olleensa. Väki tapasi pitkästä ajasta toisiaan. Meitä serkuksiakin nukkui kelpo rivi navetan vintillä.

Hautajaisten toisena päivänä piti suvulle nostaa uusi emäntä. Hän oli äitini, suvun emännistä vanhin.

Kaikilla oli lasi kädessä, kun uudelle emännälle annettiin kapusta käteen. Sitten hänet heitettiin ilmaan kolme kertaa. Näin oli uusi emäntä asetettu vanhoja perinteitä noudattaen."

KALAMIEHIÄ TAIPALEENJOELLA

"Isä oli hirmuisen innokas kalamies. Hän piti niinä vuosina, joihin kalastusmuistoni ja -kokemukseni yltävät, nimenomaan pitkäsiimaa. Joskus siimoissa oli jopa 2000 kuokkua. Siellä meidän Pöllänkulmalla, jossa asuimme vuodesta 1936, ei juuri matoja löytynyt, mitä vähän savikkomatoja. Kylän paras matopaikka oli Koskisen, Ikka-Pekon navetan tausta. Luulen, että sitä ei tarvinnut 1930-luvun loppuvuosina kertaakaan kyntää, koska olin kääntänyt joka paikan, joka neliön. Sieltä löytyi hyvin sekä mustia matoja että savikkomatoja", tarinoi Ilkka Koskivaara piippuaan lataillen.

"Kun laskimme suuria koukkumääriä, eivät edes nämä madot riittäneet. Silloin meille tuotiin Petäjärveltä lisäksi kastematoja, jotka sitten pätkittiin ja pantiin koukkuihin. Suururakassa oli maivoittamassa kolmeneljä poikaa kylältäkin. Pitkäsiimakalastus langetti pojille kesäisin monenlaisia urakoita.

Pitkäsiimalaatikot eivät olleet sellaisia kuin nykyisin. Näissähän koukut riippuvat tapseistaan laatikon ulkopuolella. Se silloinen oli isohko laatikko, jonka toiseen päähän oli pantu kostutettuja sahajauhoja. Siima lapettiin laatikkoon sitä mukaa kun se oli maivoitettu. Koukut tapseineen tulivat kostean sahajauhon sekaan, jotta madot eivät kuivuisi. Selkäsiima vyyhdittiin toiseen päähän.

Pitkäsiiman lasku oli vähän kuin kyttävää kilpaurheilua. Naapurikylässä Lapanaisissa oli myös innokas kalamies, joka kalasti samoissa paikoissa ja samoin välinein kuin mekin. En muista hänen nimeään. Oli tärkeää, että oma siima jäi virrassa päälimmäiseksi. Siiman laskemista pantattiin pitkään toivoen, että toinen laskisi siiman ensimmäiseksi. Aamulla piti olla taas ennen toista ylhäällä, jos oma siima oli päällimmäisenä. Muuten oma ja vieras siima menivät pahasti sekaisin. Ei sotkuja kumpikaan halunnut tahallaan ja tietoisesti, mutta kun ne olivat kovassa virrassa irti pyrkivine suurine kaloineen päällekkäin, olisi sekasotku toisessa nostojärjestyksessä ollut väistämätön.

Olisihan Taipaleenjoessa ollut hotua ilman päällekkäisyyttä useammallekin, mutta kun nämä kaksi tiesivät, mihin paikkaan milloinkin siimat tuli laskea, jotta saalis olisi mahdollisimman runsas. Laskupaikka oli joskus aivan Vaskelankosken alla ennen niin sanottua riviä. Yleisimmin siimat olivat ns. Virkin ruovikon yläpuolella varsin voimakasvirtaisessa paikassa. Tietynä aikana siimoja pidettiin myös tuon ruovikon alapuolella. Virtapaikat oli valittu ilmeisesti myös siitä syystä, että pikkukalat eivät niissä viihtyneet tai liikkuneet. En ainakaan muista pieniä kaloja edes saadun.

Siima oli vaikea laskea että nostaa ilman sekasotkun vaaraakin. Sitä laskettiin siksakkia loivasti alavirtaan painuen rannalta toiselle. Siimaa paikallaan pitäviä painokiviä, ankkureita, solmittiin selkäsiimaan laskun aikana muistaakseni aina viiden koukun jälkeen. Kivet olivat aika isoja ja painavia, jotta siima pysyi pyyntialueella.

Pyydetyin ja myös eniten saatu saalis oli lahna. Lahnaa ei kutsuttu lahnaksi ellei se ollut vähintään kaksikiloinen. Pienemmät olivat 'lapureita', joita syötettiin kanoille tai käytiin myymässä jossain kauempana. Kolmekiloinen lahna katsottiin kuitenkin jo suureksi.

Toinen haluttu ja pyydetty saalis oli ankerias, kun oli sen pyyntiaika. Ankeriaat otettiin siimasta aina tapseineen. Tapsin vetosolmu avattiin yhdellä nykäyksellä. Ankeriashan nieli syötin eikä koukkua ollut veneessä aikaa mahasta kaivella.

Matikkaa tuli syksyisin välillä aika paljonkin. Sivusaaliina tuli myös ahvenia ja muita tavanomaisia kaloja. Veneen perässä oli usein kopukka, johon mahtui jonkin verran saalista, mutta yleensä kalat olivat veneen pohjalla, ankeriaat tapseistaan kiinni sidottuina. Muistan miten ankeriaat sidottiin kiinni vielä jääkellarissakin, etteivät olisi karanneet.

Ankeriaat perättiin siten, että ne sidottiin ensin tapseistaan puun kyljessä olevaan naulaan. Sen jälkeen avattiin nahka niskasta ympäri leikaten. Seuraavaksi nahka vedettiin tuppena irti. Oli helpohko homma kaikkimensa. Ankeriaat paistettiin pannulla. Muut tuoreet kalat päätyivät kattilaan keittoihin. Kun saalis oli runsas, sitä myös suolattiin talven särpimeksi.

Muistan elävästi syksyllä 1939 saadun mahottoman matikan. Olin itse nostamassa sitä veneeseen. Oli kuin pulska porsas. Siitä oli puolet syöty ja puolet sulanassa, jonne jäikin, kun tuli äkkilähtö evakkoon. Paras matikansaantiaika taisi olla nimenomaan syksy."

Puhkomisurakka

"Eräs varhaisimmista kalansaalismuistoistani liittyy Ripakossa asumiseni loppuvaiheeseen, 1930-luvun puolivälin tienoosseen. Saattoi olla peräti viimeinen kerta, kun Vaskelan miehet kävivät nuotta-
arttelillaan Laatokalla. Nuottaa säilytettiin Ripakossa riihen tai jonkin vajan seinällä.

Suursaaliksi oli muikkua tai kuoretta, kurvia. Puhkomista, perkuutyötä oli hirveästi. Kuore oli piirakkakala. Läskiä panttiin lujasti mukaan. Kukoiksihan noita puolikuun muotoisia suuria piirakoita nykyisin yleisesti kutsutaan."

"Lohikellari"

"Enoni Tommi Pietinenhän siitä Lauhalan miesten, Kosti Koskisen poikien kalanpyynnistä kertoi. Eno piti kalasta ja söi sitä aina tilaisuuden tullen. Mutta hän asui Sirkiänsaarella, jossa ei ollut suuria vesistöjä ja jossa tuoretta kalaa sai harvoin. Vaskelan Lauhalassa olivat olleet jotkut juhlat, joiden jälkeen ukot istuivat vielä turisemassa, tarinoimassa.

Oli siinä sanonut, että olisi sitä mukava saada kotonakin lohikeittoa. Joku noista Lauhalan pojista oli kysäissyt, että minkä kokoisen sen lohen pitäisi olla. 'No, oiskohan semmoinen nelikiloinen sopiva.' Kysyjä pistäytyi kuin kellarissa ja palasi mukanaan tuore kala. Oli ollut niin tuore, ettei ollut käväissytäkään kellarissa. Oli nelikiloinenkin. Taisi olla Lauhalan lohikellari kielletyssä paikassa, aivan vieressä kuohuvan kosken tuttujen rantakivien akanvirroissa.

Muistan syksyltä 1939 ulkomaalaistenkin käyneen koskella uistelemassa, nimenomaan kosken niskalla, ja vetäneen sieltä lohia. Vaskelankoski oli kautta Euroopan tunnettu lohipaikka. Oli valtion omistuksessa ja kalastamiseen piti olla valtion lupa. Lauhalan poikia oli soutumiehinä.

Lohta pyydettiin luvatta jatkosodan vuosinakin. Asuimme, useampi perhe, Vaskelaan pystytetyssä parakissa. Kävin koulua Valkjärvellä. Joku kylän vanhoista miehistä näpräili parakissa lohiuistimen. Sulatti lusikkaan lyijyä, johon upotti palan peiliä. Uistimeen tuli koukkujen juureen lisäksi punainen pyrstö. Uistinta käytettiin nimenomaan silloin, kun uisteltiin kosken niskalta. Se oli paras lohipaikka tällaiselle välineelle. Äiti kertoi, että lohta oli pyydetty tuolla uistimella silloin sota-aikana satoja kiloja. Uistelijat taisivat olla samoja veljeksiä, jotka olivat saaneet oppinsa ennen Talvisotaa.

Virta oli rajua, vettä oli syvälti. Kalat oleilivat pohjakivien suojassa. Uistimen piti olla todella raskas, jotta se painui pohjan tuntumaan kaloja houkuttelemaan. Oli tällä pohjauistimella oma nimikin. Joku toinen muistaneekin sen. Näitä uistimia oli tehty kotona ilmeisesti siitä lähtien, kun lohia alkoi nousta koskeen ja niitä opittiin pyytämään.

Olisi joskus itsekin mukava käydä kokeilemassa Vaskelankosken niskalla tuollaista välinettä."

Terolan Miihkalin harjuskivi

"Terolan Miihkalin suosituin onkipaikka oli kosken alla oleva kivi, sama jonka kupeelta virta tempaisi sisareni Sievin syövereihinsä vuosia ennen syntymääni. Taitaa kivi olla nyt kuivalla maalla. Terolan sedän pyyntivälineenä oli pitkävapainen mato-onki. Nosteli saaliikseen harjuksia.

Myös kosken niska oli hyvä onkipaikka. Siellä käytettiin pitkävapaista pohjaonkea. Ongen siimassa ei

ollut kohoa. Siiman reilu lyijypaino laskettiin pohjaan. Kalan nappaaminen syötiin näkyi vavassa ja tuntui onkijan kädessä. Miihkali oli mestari tämänkin välineen käyttäjänä."

PELTOPYYJAHTIA "SEISOVILLA" LINTUKOIRILLA

"Vaskelan maiden metsästyoikeus oli vuokrattu parille varakkaalle viipurilaiselle. Sopimus oli yhden lääkärin ja yhden metsäherran nimissä, mutta Vaskelassa kävi metsästäjä paljon, Englantia myöten. Isä oli eräänlainen Vaskelan riistamaiden hoitaja. Parhaat peltopyymaat olivat Suvannon lietteillä. Peltopyitä oli myös Rasinlehdon takana olevalla suolla. Jos oli paha talvi, lintuja piti ruokkia", jutusteli Ilkka Koskivaara omakohtaisiin kokemuksiinkin perustuen.

"Olen hiihtänyt monia kaurasäkillisiä molempiin paikkoihin ja levitellyt jyviä latojen kupeille ja muihin paikkoihin, joista linnut tiesivät ruokaa hakea. Tämä oli sitä riistanhoitoa.

Isä koulutti myös koiria, settereitä, seisovia lintukoiria. Pölässä meillä oli niitä aina kotona, ympäri vuodenkin pari kappaletta. Sitten syksyisin paukahti paikalle Englannista oikein suuret ajueet.

Koirien kouluttamisesta painui mieleeni se, että koirat olivat saaneet alkukoulutuksensa Englannissa. Ne eivät ymmärtäneet kuin englanninkielisiä komentoja. Niille oli opetettu myös ehdotonta kurinalaisuutta. Kun tulivat esimerkiksi syömään, ne ensin vain istuivat ruokakuppiensa äärellä ja katsoivat niihin. Vasta sitten, kun sanoi 'iit' (eat) ne alkoivat syödä.

Isä oli joutunut opettelemaan sen verran englantia, että osasi koirien komentokielen, kuten 'sit down, tai 'up', jolloin linnun merkannut koira ajoi sen maasta lentoon, ylös.

Kyllä minä yhtenä syksynä olin itsekin jahtioporukan matkassa. Kiertelin ja katselin sitä metsästyspuuhaa. Kyllä se oli hienoa hommaa. Koirat hakivat vainullaan ensin linnun ja osoittivat seisautuen kuonollaan linnun olinpaikan. Metsästäjä voi vapaasti kävellä sille etäisyydelle, missä koira oli. Sitten annettiin komento 'up', jolloin koira ajoi linnun lentoon ja haki alas ammutun linnun ampujalle.

Syksyisin oli isoissa jahdeissa mukana 78 koira ja kaksin verroin metsästäjä. Heidä majoittui meille Pöllään ja varmaan myös muihin Vaskelan taloihin. Tarkemmin en taida kertoa.

Vaskelankosken alapuolelta paukuteltiin syksyisin mahtavia vesilintusaaliita. Kyllä veneissä oli aina lintuja.

Isä oli saanut metsästysvierailta tai hankkinut heidän kauttaan hienon belgialaisen haulikon. Oli varmasti tarpeellinen koiria lietteillä koulutettaessakin."

TALVISODAN TULIMYRSKYNALKU

"Olin syksyllä 1939 suojeluskunnan lähettinä, 10-vuotiaana. Vein polkupyörällä liikkuen viestejä suojeluskunnantalolta rajallekin ja toimittelin milloin mitäkin asioita. Olin silloin öitäkin poissa kotoa", kertailee Ilkka Koskivaara tulossa olevan sodan esikokemuksiaan.

"Kai hyökkäys osattiin ennakoida aika vavasti, koska sain edeltävänä iltana ennen tulimyskyä kotiloman. Tulin kotiin. Kun sota alkoi, olin heti lähdössä takaisin tehtäviini. Mutta meille aikaisemmin evakkoon tullut enoni, vaikka häneltä oli toinen käsi halvaantunut, otti minua niskasta kiinni eikä päästänyt. Enori oli sama kova kalansyöjä, josta olen jo kertonut.

Tilanne katkeroitti minua hirveästi.

Siinä oli sitten hetken päästä kaikilla pakkolähtö edessä. Kävi kaiken kukkuraksi niin, että karja

jätettiin navettoihin koko kylässä. Lähdimme mielessämme pelkkä meno Taipaleenjoen toiselle puolen. Uskoimme, että tulemme kohta takaisin hoitamaan eläimiä.

Hevosemme Kirpun viimeisin varsa, jonka serkkuni, enoni Tommin poika oli saanut nimikkohevosekseen, oli pantu talliin, mikä ei ollut normaalikäytössä. Kotonaan varsa oli tainnut syödäkin tuvassa yhdessä serkkuni kanssa.

No, kun kahina alkoi, päätimme välttää Taipaleen lautan ruuhkan ja mennä Kiviniemen kautta Suvannon toiselle puolelle.

Meidän lähtöemme jälkeen kotipaikalle oli tullut liuta 17-vuotiaita tytönhupakoita, sisar Kerttu ja muutamia naapurintyttöjä. He menivät ja päästivät kaikki elikot vapaiksi ja ulos. Sisareni ei tiennyt, että myös sälkevä oli sisätiloissa tallissaan. Varsasta tuli kylän tuleen sytyttämisen myötä sodan uhri."